

REPORTAGE **BLAUWESTAD**

Het Venetië van Oost-Groningen overwon de opstand

Blauwestad stond tot voor kort bekend als Gronings debacle. Boeren kwamen in opstand, villa's bleven leeg. Nu klinkt toch enthousiasme.

Tekst **Mark Middel** Foto's **Sake Elzinga**

Marc van Zanten tuurt vanaf zijn motorbootje over het water van het Oldambtmeer in Oost-Groningen. Nog geen twintig jaar geleden was dit een grote kale vlakte. „Als het waaide, dan vlogen de stofwolken van de braakliggende velden over Winschoten”, herinnert Van Zanten zich. „Er overleefde hier nog geen haas, zo weinig beschutting was er.” Net als veel jongeren uit Oost-Groningen vertrok hij als tiener uit het gebied. „Je kon hier niet zoveel.”

En kijk nu eens, zegt Van Zanten (54), die na dertig jaar terugkeerde. Nieuwe natuur, dobberende vogels tussen het riet, een strand bij het dorp Midwolda, een zeilschool. Honderden grote vrijstaande huizen verzezen uit de kale vlaktes in het arme Oost-Groningen en vormen het nieuwe dorp Blauwestad. Van Zanten: „Dit is nu een van de mooiste plekken van Groningen, waar je kunt wonen aan het water, recreëren en natuur hebt.”

Elke dag vaart Van Zanten, die als gebiedsregisseur Blauwestad beheert, met een glimlach langs de villa's en de natuur. Op deze zomerdag is het windstil en zonnig. Beter krijg je het volgens hem niet. „Zie je die machinist van de bootgrasmaaier”, zegt hij over een enorme boot die de waterplanten van de bodem maait. „Die trekt altijd in de pauze zijn zwembroek aan en duikt zo vanaf de boot het water in. Prachtig toch?”

Zo prachtig en gemoedelijk zoals Van Zanten Blauwestad nu beschrijft, was het jarenlang niet. Blauwestad stond tot voor kort bekend als een groot Gronings debacle. De gronden van Blauwestad, dat ten noorden van Winschoten en tussen de dorpen Finsterwolde, Beerta en Oostwold ligt, waren in de negentiende eeuw deel van de graanschuur van Europa. Maar na de Tweede Wereldoorlog verdween die weelde en kampte de regio met werkloosheid, armoede en krimp.

Om het gebied een impuls te geven bedachten beleidsmakers Blauwestad: leg een groot meer met natuur aan, zorg voor ruime kavels, en de rijke Randstedeling zal er imposante huizen bouwen. Maar bewoners en de ruim vijftig boeren in het gebied kwamen in opstand.

Landbouwgrond opgeofferd

„t Was niks, is niks en wordt niks”, vat Geert Jan Molema, wiens familie ruim tweehonderd jaar boerde in het gebied, de mentaliteit van de buurtbewoners samen. Voor de komst van Blauwestad moesten ruim vijftig boeren, die er woonden of deels hun akkers hadden, worden uitgekocht. Geert Jan Molema was een van de taaiesten. Als een van de laatste boeren verzette hij zich rond de millenniumwisseling tegen de komst van het nieuwe dorp.

De boeren waren boos dat landbouwgrond opgeofferd zou worden voor een

meer, terwijl die juist gewonnen was van de zee. Maar veel akkers in Oost-Groningen lagen lange tijd braak vanwege een lage graanprijs. Vanuit de Europese Unie kregen de boeren geld om niets te doen met hun land.

Hoe goed of slecht de grond was maakt niet uit, zegt Molema. „Tientallen boerengezinnen konden hier altijd hun geld verdienen, zij hadden hun bestaan hier en dan wordt opeens het gebied veranderd.” De boeren werden uitgekocht, sommigen verhuisden, anderen stopten. Maar Molema, wiens akkerbouwbedrijf gedeeltelijk in Blauwestad lag, bleef faliekant tegen. „Ze boden te weinig geld om ons uit te kopen.”

Uiteindelijk werden de boeren uitgekocht en het project doorgezet. Koningin Beatrix kreeg in 2005 de eer om de kraan open te draaien die het water over de kale vlaktes liet vloeien. Het was het begin van Blauwestad, dat al fluiserend het Venetië van Oost-Groningen werd genoemd. Vanaf de eerste verkoopdag lagen mensen in slaapzakken voor de deur om de beste kavels te kopen.

Nog geen drie jaar later, in 2008, viel de verkoop stil. De economische crisis brak uit en de prognose om honderdvijftig kavels per jaar te verkopen, waardoor in 2016 alle 1.450 kavels verkocht zouden zijn, werd nooit gehaald. Op papier was Blauwestad een villadorp, maar in werkelijkheid bleef het jarenlang een bouwput met hier en daar een huis. De rijke Randstedeling bleef weg en planten overwoerden de keurig aangelegde strandjes. Tot overmaat van ramp kopte *De Telegraaf* in 2009 dat er meer muskusratten dan mensen woonden in Blauwestad.

Maar na de beroerde jaren klinkt opeens enthousiasme.

Booming tijdens pandemie

„Ik heb vandaag al zes koopaktes getekend”, zegt René Perton, die vanuit de provincie Groningen leiding geeft aan het project Blauwestad. „We verkopen al maanden zo goed. Dat had ik echt niet verwacht.”

Perton, geboren en getogen in het nabijgelegen Bellingwolde, zag als jonge provincieambtenaar hoe Beatrix de kraan van het Oldambtmeer opendraaide. „Ik stond toen letterlijk in de klei”, zegt hij. De argwaan vanuit de regio tegen het project hoorde hij al jaren. „Zo grootschalig als Blauwestad, dat kenden we hier niet.”

Bij zijn aanstelling als hoofd van het projectbureau in 2015 was de sfeer bij het team dat Blauwestad moest onderhouden en verkopen slecht. „We verkochten één of nul kavels per jaar, het team lag overhoop. Er moest echt iets veranderen of de provincie zou de stekker er helemaal uit trekken.”

Het kon eigenlijk niet slechter toen Perton begon. Maar met enkele aanpassingen van de projectplannen en een aantrekkelijke economie steeg de verkoop van 0

Koningin Beatrix mocht in 2005 de kraan opendraaien die het water over de kale vlaktes liet vloeien. **Zo ontstond het Oldambtmeer, waarin Blauwestad is gelegen.** Onder: **Geert Jan Molema**, die zijn verzet staakte.

Het dorp Blauwestad ligt tussen Midwolda en Beerta

kavels in 2014 naar 33 in 2016. Blauwestad verlegde zijn focus van de rijke Randstedeling die een riant vrijstaand huis met een aanlegsteiger aan het water wilde bouwen naar mensen met een minder dikke portemonnee uit de regio. „Daarvoor werd onze doelgroep twee keer zo groot”, zegt Perton. Er kwamen kleinere kavels vrij voor verschillende huistypes.

Dankzij de coronacrisis werd Blauwestad echt booming, zegt Perton. „Vorige zomer kwamen 40 procent meer toeristen uit eigen land naar dit gebied. Omdat de pandemie zo lang duurt beseffen mensen dat wonen in een klein kamertje in de stad niet alles is. Dankzij corona is het platteland herontdekt.” Ook de verhitte huizenmarkt zal hebben bijgedragen.

Het is te zien in de verkoopcijfers: er zijn dit jaar al bijna honderd kavels verkocht. „We gaan misschien voor het eerst de beoogde honderdvijftig verkochte ka-

vels aantikken.”

Ook de dorpen om Blauwestad liften op het succes mee. In Finsterwolde is een nieuw restaurant geopend aan het water, in Midwolda opent de ene bed and breakfast na de andere en de basisschool van Oostwold krijgt binnenkort een aanlegsteiger, zodat de kinderen ook met de boot naar school kunnen komen.

Boer werd havenmeester

Geert Jan Molema zwichtte toen bleek dat zijn boerengrond mogelijk onteigend zou worden en hij met lege handen zou komen te staan. Achter de boerderij behield hij anderhalve hectare land.

„Dat strookje grond veranderde zijn leven. Zodra het water kwam, bouwde hij er een jachthaven. „Ik dacht, dat water komt, daar moet ik iets mee.” Nu rijdt de ene na de andere auto zijn terrein op. Molema houdt het nauwlettend in de gaten

BIJENORLOG

Overschot aan bijen in de Biesbosch

De miljoenen honingbijen dreigen wilde soorten te verdringen. De provincie overweegt een vergunning voor imkers.

Door onze redacteur
Arjen Schreuder

AMSTERDAM. De provincie Zuid-Holland zint op maatregelen tegen de miljoenen honingbijen in de Biesbosch. Commerciële imkers plaatsen de laatste jaren grote aantallen bijenkasten aan de randen van de Biesbosch en dat is een bedreiging voor de beschermde natuur in het Natura2000-gebied.

De bijen vliegen vooral naar de Biesbosch voor de reuzenbalsemien. Deze exotische plantensoort hoort er eigenlijk niet thuis maar bloeit er massaal en produceert veel nectar, die bovendien veel suiker bevat.

De honingbijen concurreren met andere, bedreigde soorten wilde bijen en verdringen zeldzame soorten zoals de zandhommel, knautiabij en roodrandzandbij. Van de zandhommel en de roodrandzandbij ligt respectievelijk 33 en 25 procent van het Nederlandse verspreidingsgebied in de Biesbosch.

Mogelijk invoering vergunning

De provincie Zuid-Holland neemt het probleem „zeer serieus”, aldus een verklaring: „De verdringing van de wilde bestuivers zien wij als een zorgelijke en ongewenste ontwikkeling.” De provincie werkt met betrokken partijen aan „een gezamenlijk handelingsperspectief” en onderzoekt of imkers vanaf volgend jaar een vergunning moeten aanvragen. Nu hebben ze alleen toestemming nodig van de landeigenaren, veelal boeren, om hun kasten te plaatsen.

Inmiddels heeft hij zijn blik laten vallen op de lege grasvelden naast zijn haven. Daar wil hij zo'n zeventig vakantiehuizen bouwen en plek maken voor dertig campers.

Na jaren verzet juicht hij de komst van Blauwestad toe. „Alles verpauperde hier, maar nu herken je de dorpen niet meer terug. We vonden het eerst allemaal niks, maar nu is iedereen alles aan het opknappen en is er weer beweging in het gebied.”

Naast het weren van imkers zou ook de reuzenbalsemien, een zogenoemde invasieve exoot, kunnen worden bestreden. De plant verscheen in de jaren vijftig voor het eerst in de Biesbosch en heeft sindsdien een stormachtige groei doorgemaakt. Het bestrijden ervan gaat echter het beste door de planten te maaien of handmatig uit te trekken en die methode is „kostbaar en tijdrovend”, aldus de onderzoekers van het rapport.

Boswachter Van der Es: „Reuzenbalsemien staat hier met miljarden. Bestrijding is verschrikkelijk ingewikkeld.”

„Naast het weren van imkers zou ook de reuzenbalsemien, een zogenoemde invasieve exoot, kunnen worden bestreden. De plant verscheen in de jaren vijftig voor het eerst in de Biesbosch en heeft sindsdien een stormachtige groei doorgemaakt. Het bestrijden ervan gaat echter het beste door de planten te maaien of handmatig uit te trekken en die methode is „kostbaar en tijdrovend”, aldus de onderzoekers van het rapport.

bijen. „Een honingbijenvolk bevat, op zijn hoogtepunt, 20.000 tot 50.000 individuen, die elk grootgebracht worden met stuifmeel en nectar.”

De onderzoekers adviseerden het aantal honingbijenvolken binnen enkele kilometers rondom de Biesbosch drastisch te beperken, en alleen nog kasten te plaatsen op locaties op ten minste drie kilometer afstand van de „meest kwetsbare habitats”.

Absurd veel kasten

Het onderzoek is gebaseerd op metingen van voorgaande jaren, maar ook dit seizoen staan er weer „absurd veel kasten” langs de randen van de Biesbosch, stelt boswachter Thomas van der Es van Staatsbosbeheer. „Ze staan soms letterlijk op één centimeter van de grens van het Natura 2000-gebied.” Het gebied is aantrekkelijk voor imkers, omdat de reuzenbalsemien lang bloeit, tot in de herfst, en hun bijen dus lang kunnen vliegen. „De imkers zoeken een plek om hun volken sterk de winter in te laten gaan”, aldus Van der Es.

Imkers zoeken een plek om hun volken sterk de winter in te laten gaan

Thomas van der Es boswachter

De zandhommel, een van de zeldzame bijensoorten in de Biesbosch.